

Merverdiavgiftskaruseller i EU

av Synnøve Sophie Sandberg, Master i finansiell økonomi, NHH, våren 2013

Svindel med merverdiavgift foregår i stort omfang i EU. Utformingen av EUs merverdiavgiftssystem åpner for flere former for svindel. Jeg finner ved hjelp av en omfattende gjennomgang av både lovverk, reguleringer og eksempler at missing trader- og karusellsvindel utgjør en stor trussel for merverdiavgiftssystemet i EU og undergraver intensjonen bak et indre marked i unionen. Merverdiavgiftskaruseller bygger på momsfratak for grenseoverskridende transaksjoner og utsatte betaling for moms ved import. Den rammer dermed i hovedsak bare land med lignende momsregler. Erfaringene fra EU er likevel relevante for Norge. Momssvindel med klimavoter viser at Norge er utsatt for karusellsvindel og at dette kan bre seg til andre tjenester med lik momsbehandling.

Kreditt- og refusjonsmekanismen til merverdiavgiften har gjort det mulig for kriminelle å svindle til seg store beløp fra statens felleskasse. Missing trader- og karusellsvindel ble oppdaget i EU på 90-tallet, men ble ikke vidt kjent før etter tusenårsskiftet. Tilgang på korrekt informasjon om merverdiavgiftssvindel er en utfordring fordi den som oftest ikke blir offentliggjort før flere år etter at svindelen inntreffer.

Missing trader-svindel foregår ved at en forhandler i et EU-land eksporterer varer eller tjenester momsfritt til en importør i et annet EU-land. Importøren selger deretter varene innenlands til priser inkludert merverdiavgift og forsvinner uten å innbetale den innkrevde momsen. Karusellsvindel er en utvidelse av missing trader-svindel og foregår ved at importøren selger varen videre til en forhandler, ofte gjennom en rekke bufferselskaper, som eksporterer varene momsfritt tilbake til startforhandleren i det første EU-landet. Forhandleren har fradragsrett for inngående moms og kan dermed kreve refusjon på momsen aldri innbetalt av importør på videresalget. Startforhandleren starter karusellen på nytt ved å eksportere varen tilbake til importør som igjen forsvinner uten å innbetale den innkrevde momsen på det innenlandske videresalget. Slik fortsetter karusellsvindelen i sirkel for å stjele til seg mest mulig merverdiavgift og falske refusjoner fra skattemyndighetene.

Selv om Norge ikke har et tilsvarende momsfratak på eksport, og momsen innbetales umiddelbart ved import, er erfaringene fra EU i aller høyeste grad relevante. Spesialtilfellet merverdiavgiftssvindel med klimavoter rammet både Norge og EU på grunn av lignende momsbehandling.

Det er foreslått en rekke tiltak i kampen mot missing trader- og karusellsvindel, men svindelen flytter seg stadig til nye områder og nye vare- og tjenestegrupper. Utfordringen for myndighetene er å henge med på utviklingen i momssvindel for å oppdage den og i beste fall forhindre den. Et helhetlig regelverk som kan forhindre alle former for svindel med merverdiavgift er vanskelig å konstruere.